

TLAČOVÁ SPRÁVA

V Bratislave 10. decembra 2015

ZDRAVÉ KOMUNITY - úspešný príbeh transformácie projektu

Tlačová konferencia **Zdravé komunity – príbeh úspešnej transformácie** sa konala za účasti zástupcov neziskovej organizácie Zdravé komunity, riaditeľa Mgr. **Michala Kuba** a experta pre terén Mgr. **Richarda Kokyho**. Zakladajúcich členov organizácie reprezentovali štátny tajomník MZ SR **MUDr. Mario Mikloši** a štátny tajomník MPSVaR SR, člen riadiaceho výboru Platformy na podporu zdravia znevýhodnených skupín (PPZZS) **Mgr. Branislav Ondruš**. Pozvanie prijal aj **Mgr. Andrej Belák**, odborník na zdravie Rómov zo spolupracujúceho tímu Lekárskej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, ktorý charakterizoval projekt ako: „*zďaleka najrozvinutejšiu a najsľubnejšiu iniciatívu svojho druhu v celej strednej a východnej Európe*“, a 23 koordinátorov z celého Slovenska, ktorých zastupovala **Mgr. Lenka Bužová**.

Slovo dostala aj **MUDr. Monika Palušková**, členka Správnej rady Zdravé komunity, n.o., ktorá tlmočila postoj Spoločnosti všeobecných lekárov Slovenska: „*ohromný prínos projektu vidíme v tom, že nemusíme komunikovať s každým pacientom zvlášť. Asistenti a koordinátori pomáhajú lekárom v teréne organizovať prevenciu, skorú diagnostiku aj liečbu. Nie len, že tak zlepšujú zdravotný stav pacientov v komunite, ale súčasne aj zlepšujú epidemiologickú situáciu v majoritnej časti spoločnosti.*“

Národný projekt Zdravé komunity, ktorý zúročuje viac ako desaťročné skúsenosti viacerých mimovládnych, štátnych aj súkromných subjektov a národných aj medzinárodných iniciatív s realizáciou aktivít v oblasti zdravia zameraných na znevýhodnené komunity, predstavil v úvode riaditeľ neziskovej organizácie Zdravé komunity Michal Kubo. Uviedol, že „*na základe dosiahnutých výsledkov veríme, že na Slovensku sa podarí stabilizovať systematický, kvalitný, profesionálne riadený, udržateľný a najmä pozitívnymi výsledkami disponujúci program, ktorý je príkladom pre ďalšie iniciatívy aj v iných oblastiach.*“ Prezradil aj ambíciu projektu „*stať sa lídrom v členských krajinách v EÚ v oblasti zdravia znevýhodnených skupín – marginalizovaných rómskych komunit, a byť tak inšpiráciou pre ďalšie krajiny.*“

Projekt spustila v roku 2003 mimovládna organizácia Asociácia pre kultúru, vzdelávanie a komunikáciu (ACEC). V roku 2012 ACEC iniciovala vznik záujmového združenia právnických osôb - **Platforma na podporu zdravia znevýhodnených skupín (PPZZS)**, prostredníctvom ktorého sa projekt rozšíril z pôvodných 68 lokalít na 108 lokalít na území celého Slovenska. V októbri 2014 gesciu nad projektom prevzalo **Ministerstvo zdravotníctva SR (MZ SR)**, ktoré spolu s **Platformou PPZZS** založilo neziskovú organizáciu **Zdravé komunity, n. o.** a spoločne realizujú **Národný projekt Zdravé komunity**. „*Oceňujem, že projekt prispeje k zlepšeniu úrovne verejného zdravia u znevýhodnených komunit. Kľúčové je posilňovať ich záujem a zodpovednosť za vlastné zdravie, podporiť ich informovanosť o zdravotnej starostlivosti a zdravom životnom štýle,*“ uviedol štátny tajomník MZ SR **Mario Mikloši**.

V súčasnosti sa projekt sa realizuje najmä na území stredného a východného Slovenska **v 239 lokalitách**. Priamo v teréne je v ňom zapojených **257 zamestnancov** (234 asistentov osvetu zdravia, 23 koordinátorov), ktorí pravidelne spolupracujú s viac ako **750 lekármi** a **100 základnými a materskými školami**. „*V niektorých oblastiach sa nám vďaka spolupráci s lekármi a pracovníkmi RÚVZ sa podarilo zastaviť šírenie infekčných ochorení už v zárodku,*“ vyzdvihla vytváranie funkčných sietí a spoluprácu koordinátorka **Lenka Bužová**.

Národný projekt Zdravé komunity je **realizovaný s cieľom systematického a trvalo udržateľného riešenia alarmujúceho zdravotno-sociálneho stavu znevýhodnených skupín** na Slovensku. Jeho cieľom je napĺňanie globálneho cieľa najkomplexnejšieho vládneho strategického materiálu s účelom zlepšenia životnej situácie vylúčených Rómov na Slovensku v oblasti zdravia – *Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020*, ktorým je **podporiť prístup k zdravotnej starostlivosti a verejnému zdraviu, vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti a zdravotníckej osvetu a znížiť rozdiel v zdravotnom stave medzi Rómami a väčšinovou populáciou.**

Projekt je realizovaný prostredníctvom **koordinátorov a asistentov osvetu zdravia**, ktorí v priebehu posledných 12 mesiacov **zaevidovali 67 639 klientov** v oblastiach pokrývajúcich takmer **250 000 obyvateľov.**

Asistenti osvetu zdravia výrazne prispeli k zlepšeniu komunikácie a spolupráce medzi obyvateľmi marginalizovaných rómskych komunít a lekármi, sestrami a pôrodnými asistentkami. Súhrnný **počet intervencií** v teréne presiahol **370 470**, jeho súčasťou bolo aj poskytnutie prvej pomoci, osvetu o hygienických a zdravotných návykoch a zvyšovanie zodpovednosti za vlastné zdravie, pomoc a poradenstvo prvoroďičkám. K ďalším cieľovým aktivitám v teréne patrí identifikovanie rizikových faktorov a potrieb súvisiacich s ohrozením zdravia a spolupráca pri výmene informácií a skúseností s ďalšími pomáhajúcimi profesiami a inštitúciami.

Národný projekt Zdravé komunity je financovaný z Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia z programového obdobia 2007 - 2013 s aktuálnym čerpaním vo výške **2 510 681,12 €** zo schválených 3 289 257,25 €. **86% všetkých výdavkov tvoria mzdy** a náklady na zamestnancov, 6 % cestovné a pomôcky a 5% vzdelávanie.

Z nového programového obdobia 2014 – 2020 z Operačného programu Ľudské zdroje bolo na pokračovanie národného projektu na ďalších 36 mesiacov vyčlenených **12 800 695,32 €**. Projekt počítá s pokrytím **258 lokalít 299 zamestnancami priamo v teréne.** „*Naďalej realizujeme pravidelné stretnutia členov Platformy PPZZS a spolupracujúcich subjektov s cieľom pokračovať v úsilí pri systematizácii celoslovenského projektu osvetu zdravia Zdravé komunity a jeho stabilizácii ako Národného projektu na obdobie 2014 – 2020*“, podotkol Branislav Ondruš.

Od roku 2016 bude realizovaný Národný projekt aj v **Bratislavskom samosprávnom kraji** so zámerom zamestnať 7 ľudí v 7 lokalitách do konca roka 2022 s celkovým rozpočtom vo výške 643 228, 26€.

Projekt je výnimočný v slovenskom i v európskom kontexte svojou prepracovanou a opakovane testovanou a vylepšovanou metodológiou, ktorá reflektuje najnovšie poznatky prístupu k marginalizovaným skupinám a zohľadňuje špecifiká SR. Pozitívne charakteristiky projektu vynikajú najmä v porovnaní s inštitucionalizovanými programami v Bulharsku a Rumunsku, krajinami s porovnateľnými socioekonomickými podmienkami a situáciou.

Prínosným sa preukázalo neklásť požiadavky na dosiahnuté vzdelanie kandidátov na pozíciu asistenta, či nepreferovať ženské pohlavie, ako je tomu v Rumunsku. „*Na Slovensku sa môže stať asistentom osvetu zdravia každý, kto splní prísne podmienky a kto je silne motivovaný - a to bez ohľadu na vzdelanie, či pohlavie. Asistenti sú schopní komunikovať s obyvateľmi osád v ich materinskom jazyku, poznajú komunitu a vzťahy, čo výrazne napomáha k úspešnej implementácii projektu,*“ uviedol Richard Koky. Zároveň dodal, že *ľudské zdroje v teréne, sú najdôležitejšou výkonnostnou zložkou a kľúčovým nástrojom. Cílené zamestnávanie, vzdelávanie, osobný a profesionálny rozvoj obyvateľov MRK je jedným zo špecifických cieľov projektu.*“

Projekt citlivo reflektuje prístupy a výsledky projektov terénnych sociálnych aj komunitných pracovníkov a inovatívne nastavil systém riadenia a kontroly koordinátorov a asistentov osvetu zdravia na celoslovenskej úrovni. Jednotné riadenie s jednoduchou prehľadnou a efektívnou organizačnou štruktúrou zabezpečuje účinný systém kontroly, pravidelnú evaluáciu a rýchlu implementáciu zlepšení. Vzdelávanie asistentov tvorí podrobne rozpracovaná, praxou osvedčená,

viac ako 10 rokov fungujúca metodológia a systém vzdelávacích aktivít podrobne prepracovaný na základe reálnych a špecifických požiadaviek terénu (akreditácie MŠ SR, 2004, 2007).

Projekt Zdravé komunity bol viacnásobne prezentovaný na medzinárodných konferenciách a podujatiach (Celosvetová konferencia všeobecných lekárov - *WONCA Lisbon 2014, Istanbul 2015*; 6. výročná konferencia European Public Health Alliance, Brusel 2015; stretnutie Európskej komisie a zástupcov občianskej spoločnosti, medzinárodných organizácií a akademických inštitúcií organizované DJ JUSTICE, Brusel 2015) a vo februári 2015 vyšla prípadová štúdia o projekte v zborníku World Health Organization (WHO), medzinárodné prezentácie - Európska komisia, spolupráca so zahraničnými partnermi.

Kontakt:

Ľuboslava Riapošová

PR manažérka

luba.riaposova@zdravekomunity.sk

0948 108 730

alebo

Magdaléna Rothová

Výkonná tajomníčka PPZZS

rothova@acec.sk

0918 632 003